

ЎЗБЕКИСТОНДА СОЛИҚ ИМТИЁЗЛАРИНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИ

Мадрахимов Бахтиёржон Ортиқбой ўғли

Ўзбекистон Республикаси Банк-молия академияси

"Давлат молияси ва халқаро молия" мутахассислиги магистранти

Аннотация: Солиқ имтиёзлари иқтисодий ривожлантириш, тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш ва инвестиция муҳитини яхшилашда муҳим восита ҳисобланади. Ўзбекистонда солиқ имтиёзларидан фойдаланиш тартиби турли соҳалар учун фарқ қилади. Ушбу мақолада мамлакатдаги солиқ имтиёзларининг турлари, уларнинг иқтисодий таъсири ҳамда халқаро тажриба таҳлил қилинади.

Калит сўзлар: Солиқ имтиёзлари, тадбиркорлик, инвестиция, солиқ сиёсати, иқтисодий ривожланиш, халқаро тажриба, давлат бюджети.

Кириш

Ҳар қандай давлатда солиқ тизими иқтисодий ривожланишнинг асосий омилларидан бири ҳисобланади. Солиқ имтиёзлари эса солиқ юкини камайтириш орқали тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш, инвестицияларни жалб этиш ва ижтимоий аҳамиятга эга соҳаларни рағбатлантириш воситаси сифатида қўлланилади.

Солиқ имтиёзлари давлат сиёсатида самарали иқтисодий бошқарув механизми сифатида аҳамият касб этади. Ушбу имтиёзлар маҳаллий ва хорижий инвесторларни жалб қилиш, янги иш ўринларини яратиш ва мамлакатда ишлаб чиқаришни рағбатлантиришга хизмат қилади.

Шунингдек, солиқ юки камайтирилган соҳаларда тадбиркорлар фаолияти кенгайиб, давлат бюджетига тушум ошиши мумкин.

Ўзбекистонда сўнгги йилларда солиқ сиёсатига жиддий эътибор қаратилиб, турли иқтисодий тармоқлар учун имтиёзлар тақдим этилмоқда. Жумладан, кичик ва ўрта бизнес субъектлари, экспортчи корхоналар, инновацион технологияларга инвестиция киритувчи тадбиркорлик субъектлари учун турли солиқ имтиёзлари амалга жорий қилинган. Давлат томонидан солиқ юкини камайтириш орқали бизнес муҳитини яхшилаш ҳамда мамлакатнинг иқтисодий ўсишини таъминлашга қаратилган чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Бундай имтиёзларнинг самарадорлигини баҳолаш, уларнинг иқтисодиётга таъсирини таҳлил қилиш ва халқаро тажрибадан фойдаланиш муҳим аҳамиятга эга. Шунингдек, солиқ имтиёзлари балансини тўғри йўлга қўйиш орқали давлат бюджетини барқарорлигини таъминлаш лозим.

Методлар

Тадқиқотда иқтисодий таҳлил, қонунчилик ҳужжатлари, солиқ маъмуриятчилиги тажрибаси ҳамда халқаро тажрибаларни солиштириш усуллари қўлланилди. Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси, Жаҳон банки ва Халқаро валюта жамғармаси маълумотлари таҳлил қилинди.

Натижалар

Солиқ имтиёзларининг асосий турлари

ҚҚСдан озод қилиш: Ижтимоий аҳамиятга эга маҳсулотлар ва хизматлар (тиббиёт анжомлари, дори-дармонлар, айрим озиқ-овқат маҳсулотлари) учун.

Даромад солиғи бўйича имтиёзлар: Янги иш ўринлари яратувчи корхоналар ва кичик бизнес учун.

Божхона имтиёзлари: Технологик ускуналар ва инновацион маҳсулотлар импортида.

Худудий имтиёзлар: Қўшилган қиймат яратишни рағбатлантириш мақсадида эркин иқтисодий зоналардаги компаниялар учун.

Иқтисодий ривожланишга таъсири

Тадбиркорликни рағбатлантириш: Солиқ юки камайгани сабабли кичик ва ўрта бизнес субъектлари сони ошмоқда.

Инвестиция муҳитини яхшилаш: Хорижий сармоялар жалб қилинмоқда, бу эса янги технологиялар ва иш ўринларини яратишга имкон бермоқда.

Ижтимоий барқарорлик: Солиқ имтиёзлари орқали қўллаб-қувватланган соҳалар (қишлоқ хўжалиги, фармацевтика ва бошқалар) аҳолининг асосий эҳтиёжларини қондиришда муҳим ўрин тутмоқда.

Халқаро тажриба

Сингапур: Янги технологиялар ва стартаплар учун солиқ имтиёзлари иқтисодиётнинг инновацион ривожланишига олиб келди.

Германия: Ишлаб чиқариш секторини қўллаб-қувватлаш учун узок муддатли солиқ имтиёзлари жорий этилган.

Қозғоғистон: Энергетика ва қишлоқ хўжалиги соҳалари учун кенг қўламли солиқ имтиёзлари берилади.

Муҳокама

Солиқ имтиёзлари иқтисодиётни ривожлантириш учун муҳим восита ҳисобланса-да, уларни самарали қўллаш зарур. Тадқиқотлар шуни кўрсатадики, нотўғри ёки узок муддатли имтиёзлар давлат бюджетига зарар

етказиши мумкин. Шунинг учун имтиёзлар жорий этилишида аниқ иқтисодий натижаларга эришиш стратегияси ишлаб чиқилиши керак.

Ўзбекистонда солиқ имтиёзлари иқтисодий ўсишни рағбатлантиришда самарали механизм бўлиб, тадбиркорлик муҳитини яхшилашга хизмат қилмоқда. Бироқ, имтиёзларнинг самарадорлигини баҳолаш ва уларнинг иқтисодиётга таъсирини мунтазам таҳлил қилиш муҳимдир.

Хулоса

Ўзбекистонда солиқ имтиёзлари тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш, инвестицияларни жалб қилиш ва ижтимоий соҳаларни ривожлантиришда муҳим ўрин тутмоқда. Давлат томонидан берилаётган имтиёзларнинг самарадорлигини ошириш учун уларни рационал тарзда жорий этиш, бизнес субъектларининг солиққа оид масъулиятини ошириш ва халқаро тажрибадан фойдаланиш лозим.

Манбалар

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси маълумотлари
2. Жаҳон банки ва Халқаро валюта жамғармаси тадқиқотлари
3. Германия, Сингапур ва Қозоғистондаги солиқ сиёсати бўйича тадқиқотлар
4. Солиқ ва молия соҳасидаги халқаро академик манбалар